Цана асобнага нумару 10 гр. Przesyłka opłacona ryczałtem.

№ 11 (62). Вільня, Серада 2 Лютага 1927 г. Год III

СЯЛЯНСКАЯ НІВА

Няхай жыве Беларускі Народ!

Адрэс Рэдакцыі і Адміністрацыі: ВІЛЬНЯ, ЗАВАЛЬНАЯ 6. (Wilno, Zawalna 6.).
Рэдакцыя адчынена штодня ад 9 да 3 гадзіны апрача сьвята.
Рэдактар прыймае ад 12 да 2 гадз.

Зямля Сялянству бяз выкупу!

Падпіска:
на адзін месяц — 1 зал., на 3 месяцы — 2 зал., на 6 месяцаў 4 зал., на год — 8 зал.
Для заграніцы удвая даражэй.
Аплата надрукаванага залежыць ад рэдакцыі
ВЫХОДЗЕ Ў СЕРАДУ І СУБОТУ.

ОРГАН БЕЛАРУСКАГА СЯЛЯНСКАГА САЮЗУ.

АБ АРЫШТАХ У ЗАХОДНЯЙ БЕЛАРУСІ.

ПРАВАКАТАРЫ.

„Сялянская Ніва“ нараз ужо пісала аб правакатарскай ролі пасла Ваявудзкага ў беларускім жыцьці. Мы пісалі, што гэты пасол працуе ў дэфэнзыве і адначасна ўдае прыяцеля і абаранціеля Беларусаў. Усе нашыя закіды выйшлі на верх. Зусім зьяўляецца праўдай тое, што гэты пасол з Niez. Part. Chłopskiej разбіў Беларускі Пасольскі Клюб, што гэты пасол вёў „Грамаду“ на правакацыйную работу, што вёў Беларусаў на згубу.

Апошнія арышты ў Заходняй Беларусі і зьвязаныя з імі выпадкі ў Сойме выкрылі правакатара.

У гэтай справе газэта „Głos Prawdy“ вось што піша:

„Сьцьвярджаем станоўка, што п. пас. Ваявудзкі, ужо ў часе дзяржаньня пасольскага мандату, праз доўгі час поўніў функцыі платнага конфідэнта (сышчыка) г. наз. „дэфэнзывы“.

Мог п. Ваявудзкі перад выбарам яго ў Сойм, як афіцэр назначаны ў II аддзел Генэральнага штабу, весьці працу разьведкі або контрразьведкі. Гэта ёсьць штабовая служба таксама добрая, важная як і кожная іншая; аднак цэлая процьма дзеліць працу у гэтай ролі (гэтага характару), ад функцыяў агента або конфідэнта, атрымліваючага час-ад-часу грошы — даткі за свае ўслугі. Пазваляем судзіць, што гэта ня ёсьць функцыя годная гонару афіцэрскай рангі, але астаўляем Сойму на развагу і разбор, што думае аб выконваньню такіх функцыяў пасолом у Сойм...

... Арганізатар Беларускага Народу пад лёзунгамі рэвалюцыі агітуючы за ўвядзеньнем у нас „дыктатуры пралетарыяту“, павадыр і інспіратар баявых соймавых выступленьняў, а таксама свайго клюбу, пераважна з Беларусаў зложанага, як і Беларускага Народу, сярод якога цешыўся вялікім уплывам, — падняўся ласьне разьведкі на беларускія справы. Падняўся сьлядзіць (сачыць) уплывы Масквы ў гэтай галіне і даносіў урадовым уладам аб іх разьвіцьцю.

П. Ваявудзкі ня толькі здаваў справаздачу аб сваіх з калегамі, беларускімі пасламі, гутарках, ня толькі даносіў усё, што мог даведацца з гутарак з імі, ня толькі пісаў шырокія рапарты і рэфэраты аб адносінах сярод беларускага насяленьня і ў Беларускім Пасольскім Клюбе, але даносіў таксама і пэрсанальна, дэнунцыяваў паасобных асоб сярод калегаў-паслоў. Аб некаторых паслах Беларускіх, а нат быццам (падобна) і аб некатарых тых, якія сёньня ёсьць сябрамі яго клюбу, пас. Ваявудзкі рэляцыянаваў (даваў справаздачу) **такія рэчы і факты, якія, у выпадку даказаньня на судзе, цягнулі-б за сабой прыгаворы доўгатэрміновага, цяжкога вастрогу.**

Гэтая работа трывала праз доўгі час, пачалася скора пасьля атрыманьня Ваявудзкім пасольскага мандату. Нам удалося даведацца, што функцыянаваў ён у гэтай самай ролі ў канцы 1923 г.“.

Далей „Głos Prawdy“ піша, што за гэтую правакацыйную працу п. Ваявудзкі атрымліваў грошы ў цьвёрдай валюце.

Як кожны правакатар, п. Ваявудзкі працаваў на два фронты ў польскай дэфэнзыве і ў Г. П. У. (даўнейшая чрэзвычайка).

Аб гэтым усім „Сялянская Ніва“ ужо даўно пісала. Непадабалася гэта польскім газэтам абшарніцкаму „Słowu“ і эндэцкаму „Dz. Wil.“.

Цяпер могуць праканацца, што акцыяй „Грамады“ кіравалі з Варшавы агенты дэфэнзывы, якія спраўкавалі сяброў „Грамады“ і завялі іх у польскі вастрог.

Увесь час мы перасьцерагалі і „Грамаду“, але там так сільна ўкараніўся правакатар, што яе павадыры не хацелі даваць нам веры. Цяпер, хоць ужо запозна, і яны пераканаюцца аб тым, што з правакатарамі разам вялі працу.

Аднаго правакатара ўжо ўдалося выкрыць, але напэўна іх ёсьць яшчэ болей.

Дык апошнія арышты, і апошнія выпадкі няхай паслужаць нам сыгналам да цеснай арганізаванай працы бяз помачы чужынцаў-правакатараў. Сяляне, работнікі і інтэлігенцыя! Верце толькі самі сабе і тым беларускім арганізацыям, якія вядуць працу бяз помачы няпрошаных апякуноў-правакатараў!

Пасол Ваявудзкі правакатарам.

На паседжаньні Сойму дня 28 студзеня была паднята справа правакацыйнай ролі пасла Ваявудзкага ў сувязі з артыкулам у „Głosie Prawdy“. Пасьля ў гэтай справе ўзяў голас віцэпрэм'ер Бартэль, які заявіў, што быў сам заскочаны данымі з газэты і зажадаў дакладу ад падуладных. На аснове даных, якія яму прадставілі, можна сказаць, што „Głos Prawdy“ падаў весткі згодныя з праўдай.

У гэтым часе чутны былі галасы: „ганьба“ і „паслоў пасадзілі, а правакатар на волі“.

Маршалкоўскі суд.

У сувязі за закідамі паслу Ваявудзкаму, выбраны сярод паслоў маршалкоўскі суд Арбітрамі суда маюць быць пас. Панятоўскі, Качынскі, а супэрарбітрам пасол Дашынскі.

Пасол Яраміч дамагаўся ад маршалка Сойму, каб у суд увайшоў пасол беларускі або ўкраінскі, дзеля таго што Ваявудзкі быў правакатарам у беларускіх справах. Аднак Паляк на гэта не згадзіліся.

Ваявудзкі прызнаецца, што падпісываў квіты на грошы.

Карэспандэнт „Naszego Przeglądu“ зьвярнуўся да пасла Ваявудзкага з пытаньнем, колькі ёсьць праўды ў закідах зробленых яму ў „Głosie Prawdy“. Пытаўся ён гэтак:

— Ці працаваў ягомасьць у Сойме як супрацоўнік другога аддзелу (штабу)?

—Мушу дакладна паясьніць аб што ходзе. Перад выбарамі ў Сойм я працаваў у другім аддзеле. Аб гэтым ведалі ўсе сябры клюбавыя. Пры гэнэральным штабе істнуюць аддзелы: дэфэнзывы, офэнзывы, культуральна-асьветавы і нацыянальна прэсавы. Я працаваў як г. зв. афіцэр у справах нацыянальных. Пасьля выбараў зьвярнуліся да мяне мае сябры, каб я і далей працаваў. Адказаў я, што партыйная работа займае мяне ўсяго, але магу рэкамэндаваць сваіх заступнікаў — і ідэйцаў, якія будуць падаваць весьці аб палажэньні сярод народных меншасьцяў. Я пасярэднічаў у дастаўцы рэфэратаў. Зразумела, што гэтым людзям было плачана за маім пасярэдніцтвам, а я варункава падпісываў квіткі. Потым даставаў квіткі інфарматараў штабу.

— Ці ягомасьць данасіў аб дзейнасьці соймавых паслоў?

— Не пісаў ніякіх рэфэратаў. У рэфэратах маіх інфарматараў быць можа і былі паведамленьні аб настроях у клюбах народных меншасьцяў, але тыя паведамленьні належылі да ўсім ведамых вестак, ня мелі характару дэнунцыяцыі.

Як бачым, сам Ваявудзкі прызнаецца да таго, што выдаваў квіты на грошы, дык значыць атрымліваў з дэфэнзывы грошы на даносы.

Арышты і рэвізіі сярод Беларусаў і беларускіх культурных устаноў.

Як мы ўжо пісалі, апошнія масовыя арышты і рэпрэсіі былі скіраваны ня толькі проці асоб, якія належаць да Грамады, але і проці наагул Беларусаў і беларускага нацыянальнага руху. Доказам гэтага зьяўляюцца наступныя факты:

1. У ночы з 14 на 15-га сьнежня паліцыя зрабіла вобыск у сябры Беларускага Сялянскага Саюзу гр. Мурашкі ў м. Вішневе, Вялейскага пав. Рэвізія трывала 4 гадзіны, на рэвізію прыяжджаў сам камандант павятовай паліцыі. Пасьля рэвізіі гр. Мурашку цягалі на пастарунак і сьпісалі пратакол.

2. Моўчадзкай паліцыяй зроблен вобыск у гр. Я. Дэшкоўскага—старшыні Гуртка Беларускага Інстытуту Гаспадаркі і Культуры ў в. Перхавічах, Баранавіцкага пав. Ня гледзячы на тое, што рэвізія нічога ня выказала паліцыя заарыштавала культурнага працоўніка і затрымала яго арыштаваным 4 дні, цягаючы яго аж у Баранавічы.

3. Паліцыяй зроблены вобыск у Гуртку Інстытуту ў в. Парослах, Беластоцкага пав. і сканфіскавала незаконна печаткі Гуртка і беларускія кніжкі прысланыя для бібліатэчкі.

4. Паліцыя зьяўлялася ў Гурток Інстытуту ў в. Цяцеркі, Браслаўскага павету. Калі сябры Гуртка стараліся перакanаць камэнданта паліцыі, што Гурток Інстытуту не зьяўляецца палітычнай арганізацыяй і што палітыкай не займаецца, то камэндант паліцыі сказаў: „Jeden djabeł", усе вы роўныя".

Апрача гэтых ёсьць яшчэ шмат іншых фактаў.

Прапазыцыі у Сойме.

Надовячы ў Сойме Беларускім Пасольскім Клюбам, клюбам Грамады (пас. Сабалеўскі) і інш. былі пададзены тры сьпешныя прапазыцыі ў сувязі з арыштамі беларускіх паслоў.

Адна прапазыцыя падана ў справе выказаньня недаверу маршалку Сойму, другая — у справе недаверу ўраду Пілсудскага і трэцяя ў справе неадкладнага звальненьня з вастрогу незаконна арыштаванных паслоў.

Тэкст гэтых прапазыцыяў падаём ніжэй:

1. У ночы з 14 на 15 дзень г. студня па загаду польскіх уладаў асталіся арыштаванымі ў Вільні беларускія паслы Б. Тарашкевіч, С. Рак-Міхайлоўскі і П. Валошын. У дзень 16 г. студня паліцыя арыштавала на станцыі Глыбокае пасла Мятлу, а ў засьценку Заборра Валожынскага пав. пасла Галавача. Арыштаваныя паслы асталіся пасаджэныя ў турме на Лукішках у Вільні, дзе знаходзяцца і дагэтуль. Бяспраўны арышт прадстаўнікоў Заходняй Беларусі быў з'арганізаваны праз урад Пілсудскага атакай на народны беларускі рух, на права работніцкага народу, была парушана гварантаваная ў канстытуцыі пасольская недатычнасьць, бо абазначаныя паслы ня былі выданы Соймам суду. Апрач гэтага маршалак Сойму не распарадзіўся на аснове прыслугуючых яму праваў аб неадложным звальненьню арыштаваных паслоў. З гэтай прычыны Высокі Сойм рачыць пастанавіць: Сойм выражае недавер (votum няверы) маршалку Сойму.

Варшава 25 студня 1927 г.

2. Зьмеркаваўшы, што ўрад Пілсудскага парабіў у апошнім часе масавыя арышты сярод мужыцкага і работніцкага люду, што ён з'арганізаваў атаку на народны беларускі рух папіраючыся абвінавачаньнем гэтага руху ў камунізьме, што ён нарушыў пасольскую недатычнасьць, арыштоваючы паслоў Тарашкевіча, Рака-Міхайлоўскага, Валошына, Мятлу і Галавача, што гэтае прасьледаваньне беларускага народу зроблена ў інтарэсе польскіх абшарнікаў зуброў крэсавых, — Высокі Сойм рачыць пастанавіць: Сойм выказывае недавер (votum няверы) да ўраду Пілсудскага. Варшава 25 студня 1927 г.

3. У ночы з 14 на 15 г. студня асталіся арыштаванымі па загаду польскіх уладаў без пазваленьня Сойму прадстаўнікі работніцкага народу Заходняй Беларусі, паслы Беларускай Сялянска-работніцкай Грамады. Б. Тарашкевіч, С. Рак-Міхайлоўскі і П. Валошын. Дня 16 г. студня паліцыя арыштавала пасла Грамады Б. Мятлу і пасла Ф. Галавача з Незалежнай Партыі Хлопскай. Гэтыя паслы асталіся арыштованымі з яўным парушэньнем канстытуцыі і да апошняга дня знаходзяцца ў турме.

З прычыны вышэй паказанага Высокі Сойм рачыць пастанавіць: Сойм заклікае ўрад каб зараз-жа былі звольнены паслы Браніслаў Тарашкевіч, Сымон Рак-Міхайлоўскі, Паўлюк Валошын, Пётра Мятла і Фэлікс Галавач, арыштаваныя з нарушэньнем 21 арт. канстытуцыі. Варшава 25 студня 1927 г.

З арыштаванымі пасламі забаронена бачыцца.

Сем'і арыштаваных у апошнія дні некалькі разоў зьвярталіся да прокураторскіх улад з просьбай аб пазваленьню на адведзіны арыштаваных.

Пракураторскія ўлады адказалі, што бяручы пад увагу тое, што цяпер вядзецца сьледзтва і затым дазволу гэтага яны даць ня могуць. Пажывеньне арыштаваным ужо нейкі час прыносяць акуратна. Прапускаюць да іх таксама і газэты. Забаронена толькі перэдаваць ім пісьмы і беларускія газэты ідэова блізкія Грамадзе.

Камунікат украінскай Парлямэнтарнай Рэпрэзэнтацыі.

Старшыня Украінскай Парлямэнтарнай Рэпрэзэнтацыі пас. С. Козіцкі выдаў камунікат у сувязі з апошнімі арыштамі. У камунікаце выказана, што арышты зьяўляюцца паходам проці беларускага нацыянальнага адраджэньня.

Камунікат заканчваецца спачуваньнем выказаным братам-беларусам і вераю ў тое, што ніякая сіла ня зможа ўстрымаць беларускага руху, які імкнецца да поўнага вызваленьня Беларускага Народу.

Чэхаславацкая прэса аб арыштах.

Чэхаславацкая прэса вельмі крытычна спаткала весткі аб арыштах у Заходняй Беларусі. Наагул уся заграніца, што не зьвязана з Польшчай дагаворамі, няпрыхільна разглядае справу арыштаў і лічыць гэта нацыянальным уціскам, які праводзіць польскі ўрад адносна Беларусаў.

Як бачым польскім газэтам не ўдалося маной ашукаць заграніцу.

Зьмена адрасу рэдакцыі.

Ад 1-га лютага Рэдакцыя і Адміністрацыя „Сялянскай Нівы" пераносіцца на новую кватэру: Wilno, Zawalna 6 m. 5. (Вільня, Завальная 6 кв. 5).

Жыдоўская і літоўская прэса аб арыштах.

Жыдоўская газэта „Цайт" падае прэсавае выступленьне пасла д-ра Выгодзкага ў сувязі з апошнімі здарэньнямі. Пасол Выгодзкі вытыкае, што выяўленьне магутнага нацыянальнага руху сярод Беларусаў у Польшчы гэта рэакцыя на варожую да іх польскую палітыку. Мінула ўжо пара калі можна было прарабляць нацыянальнасьці на сваю мерку, аб чым трэба ўжо перakанацца польскім палітыкам. Забурэньне, якое зьявілася на абшары Заходняй Беларусі можа быць засупакоена толькі вялікімі і справядлівымі рэформамі ў галіне зямельных адносінаў як і нацыянальных у вёсцы і месьце. Аўтар дамагаецца каб маршалак Пілсудскі паклаў у аснову новае нацыянальнае палітыкі на нашых землях тэрыторыяльную аўтаномію дзеля Беларусаў і культурна-нацыянальную дзеля Жыдоў. Паветра дзікай ненавісьці і гвалтаў, створаная на Крэсах эндэкамі мусіць быць зьліквідавана. У канцы пасол бароніць заарыштаваных паслоў ад закідаў у бальшавізьме.

Літоўская газэта „Vilniaus Aidas" у нум. 7 піша: Арыштаў гэтых ня можна назваць інакш як ударам, скіраваным проці беларускага народу. Праўда, польская прэса адзначае, што крокі ўладаў скіраваны проці Грамады, а не проці Беларусаў. Але Грамада зьяўляецца таксама беларускай арганізацыяй. Канчаецца артыкул славамі: паступак гэты прыпамінае усім нацыянальным меншасьцям тое, што з кожнай з іх можа стацца нешта падобнае.

З ГАЗЭТ.

І Варшава не забываецца.

Польская варшаўская газэта „Рэчпаспалітая" ў нумары ад 29 студзеня піша так:

Канфіската „Сялянскае Нівы".

Ад часу зьліквідаваньня ўладамі камуністычнага спіску беларускае Грамады і N. P. Ch. абарону іх інтарэсаў узяла на сябе „Сялянская Ніва" пасла Ярэміча, якая незражаючыся канфіскатамі, зьмяшчае заўсёды правакацыйныя, процідзяржаўныя артыкулы.

У апошнім нумары зьмешчана два артыкулы процідзяржаўнага зьместу, яўна правакуючыя лёзунг адарваньня ўсходніх зямель ад польскай дзяржавы і стварэньня Незалежнай Беларусі. Нумар быў учора сканфіскаваны.

Як бачым польскім газэтам вельмі карціць тое, што Беларусы ўжо вядуць арганізаваную працу і затым польская прэса стараецца хоць чым небудзь укусіць нас.

З жыцьця Беларускага Інстытуту Гаспадаркі і Культуры.

Справаздача Гуртка Інстытуту ў Перхавічах, Баранавіцкага пав. за 1926 год.

1) Ад часу залегалізаваньня Інстытуту (22.IX.26 г.) адбыліся тры паседжаньні ўраду Інстытуту.

2) Гурток робіць запіс у сябры Інстытуту. Покуль што ёсьць 4 запраўдных сяброў.

3) Гурток мае залажыць бібліатэчку-чытальню, коопэратыў, малачарню, цагэльню і дбаць аб расквіце іх.

4) На другі дзень Каляд 8.I. 1927 г. была зроблена для дарослых і дзяцей прыбраная ёлка з разнокалёрнымі сьвечкамі і бэнгальскімі агнямі. Пры ёлцы пялі дзеці сьвятыя песьні і апавядалі вершы.

5) На Новы Год 14.I. 27 г. з дазволу старасты баранавіцкага быў пастаўлены спэктакль. Была адыграна п'еса Ф. Аляхновіча „Птушка шчасьця". Спевы дэкламацыі і скокі. Збор 28 зл. 30 гр. пайшоў на карысьць Інстытуту.

6) Па касавай кнізе на 20.I. 27 г. лічыцца ў прыходзе 36 зл. 30 гр., у расходзе — 32 зл. 40 гр., сальдо 3 зл. 90 гр.

Ян Дэшкоўскі
Старшыня Ўр. Інст.

Там за гарою, там за крутою.

Там за гарою,
Там за крутою
Магілка ляжыць;
Над высокаю,
Над магілкаю
Крыжык стаіць.

Татачка родны,
Татачка бедны
Пахованы сьпіць,
Бягуць сюды дзеткі
Бедны сіроткі
Слёзанькі ліць.

Там за гарою,
Там за крутою
Магілка ляжыць...

Язэп Сіняк.

З жыцьця пад Польшчай.

З Сойму. Выступленьне пасла Рагулі.

На прошлым тыдні Сойм прыступіў да дыскусыі над бюджэтам на 1927-28 год.

Пасьля агульнай дыскусыі Сойм прыступіў да дыскусыі над паасобнымі міністэрствамі. У першаю чаргу быў разгляданы бюджэт міністэрства Замежных Спраў, а пасьля Міністэрства Асьветы.

У суботу 29 студзеня пас. Рагуля Старшыня Беларускага Сялянскага Саюзу ўзяў голас пры разглядзе бюджэту мін. асьветы.

У свaей прамове пас. Рагуля паддаў вострай крытыцы палітыку польскага ўраду і выказаўся проці бюджэту і проці ўраду.

Прамова пас. Рагулі будзе надрукавана ў чарговых нумарах „Сял. Нівы".

Чарговае паседжаньне Сойму мае адбыцца ў чацьвер 3-га лютага. Апрача бюджэту на парадку дня мае быць справа выдачы беларускіх паслоў, калі рэгуляміновая камісія справіцца да чацьверга закончыць разгляд справы.

Рэвізыі і палітычныя арыштаваньні сярод украінцаў.

У апошніх днёх паліцыя зрабіла шмат рэвізыяў сярод Украінцаў у Львове. Арыштавала некалькі асобаў. Паміж другім зроблена рэвізыя ў украінскім акадэмічным доме і ў сябры цэнтральнага камітэту Ундо, Янкі Гіжы, а таксама ў урадоўца Мікалая Асідара. Зроблена рэвізыя і ў адвакацкага кандыдата д-ра Романа Дашкевіча, ў Міхася Казланюка і Антося Стэфаніча. Абудвых апошніх арыштавана. Арыштавана таксама студэнта права Генгаля і слухача акадэміі Экспортовай Кавалыску. Прычыны пароблених рэвізыяў і арыштаў як і дробязгі вынікаў сьледзтва трымаюцца ў сэкрэце.

Абучэньне рэзэрвістаў у 1927 годзе.

Абучэньне рэзэрвістаў у гэтым годзе мае адбывацца ў часе ад красавіка да кастрычніка. Урад намерываецца заклікаць на абучэньне рэзэрвістаў, якія радзіліся ў гадох 1900 і 1899 і якім у 1925 г. абучэньне было адложана да 1926 году, але якія гэтага абучэньня не адбылі. На абучэньне пазываюцца рэзэрвістыя ўсіх родаў аружжа і службы. Таксама проектуецца закліканьне на абученьне тых рэзэрвістаў, якія радзіліся ў 1902 годзе, але з паміж гэтых ня ўсіх родаў аружжа і службы, а толькі некатарых.

Што датычыцца падахвіцэраў рэзэрвы, дык з іх пазваныя будуць тыя, якія радзіліся ў гадох: 1898, 1891 і 1890, усіх родаў аружжа і службы. Абучэньне будзе трываць 4 нядзелі ўва ўсякай групе.

Льготныя заграгічныя пашпарты.

У сувязі з апошнім распараджэньнем міністэрства скарбу пры згодзе мін. унутранных справаў да асобаў не багатых, якія маюць права даходзіць льготных заграгічных пашпартоў, дзеля справаў курацыйных (лекарскіх) і сямейных, трэба далічыць тых, якія маюць гадавы даход ня больш за 7200 зл. (адзінокія), і тых якія маюць гадавы даход ня вышэйшы за 9600 зл. (сямейныя), або вартасьць маемасьці якіх не перавышае сумы 30.000 зл.

Усіх падпішчыкаў просім прысалаць належныя за газэту грошы.

Што дзеецца ў сьвеце?

СССР не зракаецца Бесарабіі.

Камісар заграгічных справаў СССР абвясьціў тэкст протэстацыйнай ноты, якую савецкі амбасадар у Італіі Кержэнцаў 26 кастрычніка 28 г. даручыў старшыні міністраў Муссаліняму з прычыны трактату паміж Італіяй і Румыніяй. Пратэст Масквы скіровываецца проці таго становішча, якое заняў італьянскі ўрад у бесарабскай справе.

Канада не згаджаецца на помач Англіі ў Кітаі.

З Монрэяля паведамляюць: у тутэйшых урадавых кругах дзержыцца перакананьне, што калі здарылася-бы сур'ёзнае непаразуменьне на Далёкім Усходзе, Англія не можа лічыць на ваенную або якую іншую помач ад Канады.

Індусы проці высылкі войска ў Кітай.

З Лёндыну паведамляюць, што Індусы не згаджаюцца пасылаць свайго войска ў Кітай на помач Англіі.

Кантон і СССР.

З тэй самай крыніцы паведамляюць, што зьявілася непаразуменьне паміж правадырамі кантонскай арміі і іх савецкімі дарадчыкамі. Наступствам гэтага непаразуменьня было прынясеньне рэзыдэнцыі кантонскага ўраду з Ухана ў Наньон.

Праграма пэкінскага ўраду.

На паседжаньні пэкінскага ўраду Велінгтон Коо заявіў у exposé, што заданьнем пэкінскага ўраду зьяўляецца ўгварэньне ўнутранай дзяржаўнай консолідацыі. У замежнай палітыцы пэкінская ўлада будзе кіравацца да поўнай мытнай аўтаноміі Кітая і зьнясеньня дагавораў, у якіх Кітай разглядаецца, як ня поўнапраўны контрагэнт. Са слоў Коо Японія, Францыя і Бэльгія маюць намер зрабіць мытную ўмову з Кітаем на аснове поўнага раўнаправія.

Выправа ангельская ў Кітай.

З Лёндына надходзяць весткі, што ў Кітай атпраўляецца батальён морскіх пехацінцаў і два батальёны лётчыкаў.

Ангельскае міністэрства вайны паведамляе, што выпраўленае да Кітая войска будзе знаходзіцца пад камандай генэрала маёра Джона Дункана. У лік гэтага войска войдзе 13 брыгада пехацінцаў (4 батальёны) 14 брыгада тых самых (4 батальёны) і 20 індуская брыгада (2 брытыйскіх і 2 пенджабскіх батальёны). Пасылаюць таксама артылерыю, панцырныя цягнікі і войска на дапамогу. Генэрал-маёр Дункан выяжджае ў Шанхай.

У ліку войска, якое ад'яжджае ў Кітай знаходзяцца батальён гвардыі.

Ангельская газэта „Daily Chronicle" паведамляе, што выправы войска на Далёкі Ўсход зьяўляецца справай вырашанай.

Пратэст проці Numerus clausus.

На апошнім усясветным конгрэсе саюзу эўропэйскай моладзі ў Парыжы ўгаворана арганізаваць ад 15 да 22 лютага тыдзень пратэсту проці „Numerus Clausus" (агранічэньне для Жыдоў пры прыйме ў вышэйшыя школы). Гэты тыдзень протэсту будзе мець месца ўва ўсіх часьцінах сьвету.

НАВІНЫ.

— Беларуская лекцыя. Дня 23 студзеня у Гуртку Бел. Інст. Госп. і К. у Жодзішках адбылася лекцыя на тэму: „Значэньне Інстытуту для разьвіцця беларускай культуры". Лектар кс. Гадлеўскі, вядомы змагар за беларускае нацыянальнае адраджэньне, вельмі добра і ясна выкажыў увесь зьмест выбранай тэмы.

Лекцыя была прачытана толькі для сяброў Інстытуту. Пасьля лекцыі, п'яны войт хацеў каго небудзь справакаваць выкрыківаючы па адрасу выходзячых з хаты сяброў: „камуністыя"! Аднак гэта яму не ўдалося бо п'янога паліцыянт прымушаны быў забраць.

— Прысуд над ксяндзом Гадлеўскім зацьверджаны. У гэтых днях дайшла да нас з Варшавы сумная вестка: Найвышэйшы Суд у Варшаве 18 студня прысуд над кс. Гадлеўскім зацьвердзіў. Такім чынам паважанаму кс. Гадлеўскаму прыдзецца адбыць кару 2-х гадоў крэпасьці.

Канфіската. Канфіската № 8 (59) „Сялянскае Нівы" 23 студзеня была зроблена на аснове 129, 154 і 263 ст. К. К.

„Дух і Праўда". Мэтодысты выпусьцілі маленькі дадатак да „Pielgrzym Polski" у беларускай мове пад назовам „Дух і Праўда".

Канфіскаты. Надовічы Камісарам Ураду на м. Вільню былі сканфіскаваны два нумары газэты „Наш Голас" і газэта „Narodny Zwon".

— Смерць арцыбіскупа Матулевіча. З Коўна надашла вестка аб сьмерці арцыбіскупа Матулевіча. Чуткі аб хваробе арцыбіскупа хадзілі ўжо нейкі тыдзень, але ён займаўся справамі аж да 21-га студня. Аднак 22-га паддаўся апэрацыі сьляпой кішкі ў клініцы праф. Гагэнторна. Пасьля апэрацыі пачуў ён сябе лепей, але ў 3 гадз. 45 м. ночы на чацьвер сканаў.

На хаўтуры арцыбіскупа паехалі у Коўна апрача прадстаўнікоў віленскай капітулы яшчэ некалькі ксяндзоў.

Як вядома, сьв. п. арц. Матулевіч быў быў прыхільнікам беларускага руху, за што быў прымушаны пакінуць Вільню.

— Аканчальны прыгавар найвышэйшага суда ў справе пабазыліянскіх мураў. Гэнэральная пракуратура Рэспублікі паведамляе:

Спрэчка аб праве ўласнасьці пабазыльянскіх мураў стала праз Найвышэйшы Суд у Варшаве разабрана аканчальна на карысьць дзяржаўнага скарбу. Разглядана была яна у Найвышэйшым Судзе 14 студня, абвешчаньне прыгавору мела месца 28 апош. месяца. Ад дэлегатуры генэральнай віленскай пракуратуры выступаў на разгледжаньні у Найвышэйшым Судзе дарадчык Обезерскі.

— Павялічэньне безработцця ў Вільні. Як паведамляюць з дзяржаўнага ўраду фундушу безработных, у часе апошняга месяца безработцьце шмат павялічылася. Статыстычныя даныя выказываюць, што ўрад выплаціў дапамогі ў месяцы сьнежні прош. г. 1050 асобам, цяпер выплачывае 1600 безработным. Гэтая дапамога выдаваная з дзяржаўнага банку даходзіць у м-цы студні г. г. да 80.000 зл. За час ад лютага да сьнежня 1926 г. вышэй названы ўрад выплаціў дапамог на суму 527.000 зл.

Да нас пішуць.

Часы мяняюцца...

„Гэй брат, сон ці сапраўднасьць?" Гэтакую гутарку мне прышлося мімаволна падслухаць у Радашкавічах. Вялі яе два сведамыя Беларусы, прыехаўшыя сюды па 3-х ці 4-х гадох поўнае адсутнасьці. Так, паважаныя Грамадзяне! — часы мяняюцца!... Праўда што гадоў 4-ры таму назад тут быў другі дух!... Няведаю чаму так было, што тутэйшыя жыхары былі такімі заядлымі палякамі. Ці так польская культура іх выгадавала? Адным словам тады было так, а цяпер інакш!

Мне ня дзела якая з палітычных партыяў польскіх мае ўплывы на ўладу „kresów". Польская „дэмократычная" прэса абвінавачвае ва ўсім эндэцыю... Ці гэтак ці не — не скажу! — бо з гэтакім проявішчам урадоўцаў тут не спатыкаў... Вось бурмістра тутэйшага дык знаю. Дай Божа яму здароўе і ўсё добрае. Каб ня ён доўга бы прышлося чакаць на пашырэньне на тутэйшым полі Беларускае сьведамасьці, ды само жыцьцё агітуе! Німа ніякага самаураду места, дык тутэйшыя жыхары просяць выбараў рады. Рада з тутэйшых, а бурмістр як? Ён-жа чужынец. Ну дык доўга там. Цёмная работа Беларусі ў грудзёх, зьвярнуцца да лекара, які скажа што ёсьць.

Як уберагчыся ад сухотаў.

Найстрашнейшая хвароба, якая шляхуе чалавека ад калыскі аж да магілы — гэта ёсьць сухоты, ці туберкулёза.

Сухоты ёсьць хвароба пераважна дзіцячага веку, бо як паказвае статыстыка ёю (гэтаю хваробаю) ёсьць заражана ў некатарых местах 70% дзяцей, але толькі 1/8 з іх хварэе, а з тых уміраe палавіна.

Такім чынам, бачымо, які вялікі процант людзей ёсьць гублены гэтаю хваробаю, а дзеля гэтага ўсе культурныя народы стараюцца ўсімі сіламі змагацца з гэтым ворагам. І ясна, што больш анэргічна і прадукцыйна будзе змагацца той народ, які асьведамлены аб значэньні гэтае барацьбы.

1) Сухоты — хвароба заразьлівая і тым страшнейшая, чым маладзшае цела.

2) Сухоты — хвароба вылячымая, чым скарэй яна распазнаная і правілдова лечыцца.

3) Сухоты ня ёсьць хвароба спадковая (не пераходзіць з бацькоў на дзяцей)

4) Прыроднымі ворагамі гэтае хваробы ёсьць: сонца, чыстае паветра і здаровы харч.

1. Сухоты хвароба заразьлівая.

Найгалаўнейшым жаралом заразы гэта ёсьць хворы на сухоты чалавек, які пры кашлі разам з сваім харканьнем выкідае мільёны бацыляў. Калі такі хворы ня дбае аб чыстаце, а плюе куды папала нпр., на падлогу, то харканьне высыхае і пры падмятаньні распыляецца ў паветры, а разам з ім і тая вялізарная лічба бацыляў, якія з удыхаючым паветрам дастаюцца ў лёгкія здаровага чалавека.

Я бачыў адзін прапагандны фільм, на якім паказана, як заражаюцца адзін ад аднаго напр. ў сям'і. Бацька — пекар, хворы на сухоты, пасьля свае цяжкое працы прыходзіць да хаты, кашляе і харкае на падлогу. Тут-жа на падлозе забаўляюцца дзеці якія свае цацкі пакачаўшы ў пляўках, бяруць у рукі ў рот гэтым прыносяць да сябе заразу.

Дамовыя зьвяраты таксама могуць быць пераносьчыкамі заразы, як напр. сабака або кот, а ўласьне тым спосабам, што выкачаўшыся ў пляўках хворага чалавека, а пасьля калі дзеці з імі забаўляюцца тулячыся галавою да іх удыхаюць тыя бацылы, якіх яны трымаюць ў сваей шэрсьці.

Малако ад каровы хворае на туберкулёзы, таксама можа быць прычынаю заразы.

Такім чынам бачымо, што каб убярагчыся ад гэтае хваробы трэба быць абярэжным з хворым на сухоты, пры гутарцы ня быць вельмі блізка, (бо пры гутарцы часта вылятаюць капелькі сьліны, якія могуць быць прычынаю заразы) не ўжываць тых самых рэчаў, якія ўжывае хворы (лыжкі, міскі, хустачкі, ручнікі і г. д.) ня спаць у вадной пасьцелі, не цалавацца і г. д.

Хворага на сухоты трэба прывучыць, каб ня плюў дзе папала, а каб меў місачку якую можна вымыць якім небудзь дэзынфэкцыйным сродкам пар. лізолелі. Рукі павінен трымаць як ў найбольшай чыстаце, не кашляць другім да твару, а пры кашлі закрываць рот хусточкаю.

Той хворы, які ведае аб сваей хваробе, а ня будзе трымацца ўсяго гэтага, будзе прычынаю хваробы іншых людзей.

Хворага, які дбае аб чыстаце ня трэба баяцца і ўцякаць ад яго, бо гэтым яго сумнае жыцьцё зробім яшчэ больш цяжкім.

2. Сухоты - хвароба вылячымая.

Сухоты могуць быць: лёгачныя, сустаўныя, скурныя і г. д. Але больш ўсяго хварэе людзей сухотамі лёгкіх. Калі сухоты лячыць ад зачатку, то можна разлічваць на поўнае вылячэньне, а дзеля гэтага каб не запусьціць хваробы, галоўнае ў малых дзяцей, трэба пры кожным ненармальным стане дзіцяці, як напр. спад на вазе, атсутнасьці апэтыту, начныя поты, бо-

3. Сухоты, ня ёсьць хваробай спадковай.

Ад хворых бацькоў дзеці родзяцца здаровымі, але заражаюцца ад хворых бацькоў ў пачатках свайго жыцьця, Такія бацькі павінны аддаць свае дзіця гадаваць да здаровых людзей, пакуль ня вырасьце, бо дарослы чалавек цяжэй падлягае гэтай хваробе, чым дзіця.

4. Прыроднымі ворагамі сухотаў ёсьць: сонца, сьвежае паветра, здаровы харч.

Як ведама, тубэркулёзныя бацылы ня выносяць сонца, а дзеля гэтага сонца і сьвежае паветра ёсьць найлепшым лекарам для хворых на сухоты. Здаровая а правельная ежа ёсьць адным з галоўных дзейнікаў, якія дапамагаюць арганізму змагацца з гэтае хваробаю, а дзеля гэтага кожны мусіць старацца, быць як больш на сьвежым паветры, купацца, рабіць гімнастыку, добра ветрыць пакоі, а па магчымасьці старацца спаць пры адчыненых вокнах і г. д.

Такім чынам бачымо, што гэтая хвароба ёсьць вельмі паважная і небясьпечная перадусім для дзіцячага веку. Народ, які хоча мець здаровае пакаленьне мусіць вельмі вялікую ўвагу зьвярнуць на дзяцей. Найлепшым мейсцам дзе можна кантраляваць здароў'е дзецей, гэта школа. Як у пачатковых, так і ў гімназіях, было-б вельмі пажаданна, каб кожны вучань быў найменей два разы на год перагледжаны лекарам. Нам беларусам гэта вельмі цяжка, бо прыходзіцца яшчэ змагацца за сваю родную школу.

Усе аднак беларусы павінны дбаць аб здароўі дзетак — грамадзян будучае Вольнае Беларусі. *К. Ф.*

Дык кожны, хто ўмее чытаць, спяшайся выпісаць сваю газэту „Сялянскую Ніву".

саў—камуністаў. (Добрае зраўнаньне). І праўда цёмныя тутэйшыя жыхары не „заслужылі" нават, паміма соцень падпісаў на заяве, на адказ павятовага старасты. Пан бурмістр націрае рукі — ну, яго брала!

Нічога, жыхары м. Радашкавіч! Сьпяшыце зацягнуцца пад знак сьведамасьці Беларускай. Тольки тады мы зможам быць панамі на сваей зямлі, над сваімі гаспадарамі прыватнымі ці камунальнымі. Тады часы яшчэ раз пераменяцца і ўрэшце затрыўмфуе справядлівасьць! Сьпяшайма!... *Жур.*

Елка ў Беларускай школе.

На Каляды, Рулаўская прыватная беларуская школа ладзіла ёлку для дзетак сваёй вёскі. Дзякуючы ахвярам нашых беларускіх дзеячаў, каторыя ахвяравалі 44 зл., ёлка даставіла многа радасьці нашым дзеткам, каторыя задаўна да Каляд цікавіліся ёю, разучвалі песьні і вершы ў роднай мове. На першы дзень Каляд была запалена ёлка для дзяцей дашкольнага веку. На другі дзень а 16 гадзіне ў школе сабраліся вучні. Дзеткі шчыра весяліліся, пяялі „Елачку" і іншыя школьныя песьні, гаварылі вершы і байкі. Пасьля раздачы гасьцінцаў пачаліся дзяціныя гульні, начым вечар закончыўся, і вучні надта задаволеныя ёлкай разышліся.

Усе дзеткі нашай вёскі, а разам з імі і іх бацькі шлюць шчырую падзяку ўсім злажыўшым ахвяры на ёлку і гэтым даўшым магчымасьць нашым дзеткам правясьці вясёла сьвята. *Таўлай Павал.*

Марнуюцца людзі.

(м. Смаргоні).

У смаргонскім шпіталі гаспадаруе непарадак. Догляд хворых вельмі благі. Дзеўкі, што даглядаюць хворых, так і мецяць, каб вырвацца на вуліцу да хлопцаў. Калі пабачаць што добрае ў хворых, дык забіраюць да сябе. Доктар Ясэвіч забараняе родным рабіць закупкі дзеля хворых. З гэтакімі справамі пасылае ён тых, што прыходзяць да хворых да гаспадара. А калі хто зьвінціца да апошняга дык ня можа яму ніяк угадзіць. Бо гаспадар Кажанеўскі чуець сябе панам на ўсе Смаргоні. Гэтак марнуецца ў шпіталі людзяў каля сотні. Лячэньне благое, а плаціць трэба па злотаму на дзень. Выходзіць, што плацім толькі за адно ложка. Тады калі дзеўкі шпітальныя бяруць па 20 зл. пэнсьі ды абслугаваючы толькі тых, ад каго можна што колечы дастаць. *М. Ду...*

Культурная праца на вёсцы і перашкоды.

(Вёска Перхавічы, Баранавіцкага пав).

На падставе дазволу Старосты Баранавіцкага ад 5.І.27 г.,на Новы Год 14.І. б. г. па ініцыятыве Беларускага Інстытуту Гаспадаркі і Культуры ў Перхавічах была адыграна на карысьць Інстытуту ў Перхавічах п'еса Ф. Аляхновіча „Птушка шчасьця"

Гэта культурная праца ў вёсцы не падабалася суседзям — ворагам Беларускай Культуры і яны зрабілі лжывы данос на старшыню Інстытуту ў Перхавічах, Яна Дэшкоўскага ў якога зрабілі ўлады вобыск на другі дзень спэктаклю 15.І. потым арыштавалі. Прадзяржалі 2 дні ў пастарунку П.П. у Моўчадзі і 2 дні ў месьці Баранавічах, але з браку віны вупусьцілі. Усё такі нашы ворагі дапялі свайго. Людзей запалохалі, а старшыню зьмянілі. Ганьба вам даносчыкі, што так ходаецеся з культурнаю працаю на вёсцы! *Прысутны.*

Успаміны мінуўшчыны ў тасаваньні да сучаснасьці

(Ваўкавыскі павет).

У 1922 годзе некаму, з тутэйшых зорак польскага Олімпу, захацелася (ня першы і не апошні раз) наладзіць забаву — паляваньне... З гэтаю мэтаю ад імені Лыскаўскага падлясьнічага па прозьвішчы Канажэўскага, было нанята нешта дзевяць чалавек з вёскі Лаўрыновічы, каб яны ганялі зьвярыну да паноў паляўнічых: за што ім было абецана выдаць, у відзе платы, па 1 возу дроў з дзяржаўнага лесу.

І праўда, калі адбылося паляваньне, дык тым людзям выдалі, на ўсіх дзевяць чалавек, адзін квіт на атрыманьне дроў. У тым ліку быў Міхась Канюк.

Якім спосабам з гэтага квіта скарыстала рэшта людзей ня ведама, а што датычыць апошняга, дык выпала вось якое здарэньне.

Будучы запэўняны ў тым, што робіць ня што іншае, а толькі — атрымоўвае плату за сваю асабістую працу — ў адзін ня ведаю як сказаць — прыгожы ці ня прыгожы, дзень, Міхась Канюк паехаў у лес па дровы, пры гэтым зьвярнуўся да лясьніка азнаёміць і запытацца ці можна забраць яловага вывараць? Лясьнік дазволіў.

Рабілася ўсё гэта пэўна і спакойна, але калі ўжо дровы былі прывезены на панадворак і складаліся з возу, дык акурат, праходзілі праз вёску паліцэйскія патрулі... якія і запыталіся: скуль дровы, як і якім спосабам узятыя, ды — ці ёсьць квіт?

Ніякія тлумачэньні не памаглі: паліцыя паклікала Міхася Канюка да солтыса і напісала пратакол аб кражы дроў, ды пры гэтым выпала так, што прывезяныя дровы ня ёсьць валежнік, а загатоўка, за што чакае бальшая кара. Квіт не ўзялі пад увагу, бо ён быў не афіцыяльны і пэўна: ня можна плаціць за асабістыя забаўкі паноў кіраўнікоў дзяржаўным лесам... Але пры чым тут нявінны чалавек?

Чалавек, які прывозіў дровы, бо Канюк ня меў свайго каня, дастаў пару раз па твары, а пратакол папліў як па масьле (гэтак кажу дзеля таго, што ў польскай паліцыі робіцца гэта памастацку; калі ўжо пратакол, дык і кара прыходзіць вельмі лёгка) да пана судзі. Акрамя гэтага аб „кражы" дроў паліцыя „замэльдавала" пану падлясьнічаму, а падлясьнічы паклікаўшы Канюка да сябе — ізноў напісаў пратакол, ды паслаў яго ў Ваўкавыск ў лясьнічага. І тут ніякія довады не памаглі, хоць і сам падлясьнічы быў на паляваньні і хоць квіт выданы па яго дазволу.

. . . .

Пасьля гэтага праз нейкі час, паклікалі Міхася Канюка да судзі на судовую расправу ў м-ка Поразава, дзе, не гледзячы на праўдзівыя паказаньні лясьніка, судзьдзя налажыў кару на Канюка як за кражу, толькі злагодзіў, калі дазнаў, што дровы не загатоўка, а валежнік. Квіт і тут не браўся пад увагу, дзеля сваей неафіцыяльнасьці, а на тлумачэньні і на ссылку на гэтакія фактычныя доказы, як паказаньні лясьніка, судзьдзя адказаў, што ён нічога не парадзіць. Квіт ня важны ды і годзі, а калі ёсьць якая колечы крыўда ці прэтэнзія да некага за неаплачаны дзень працы, дык на вінавайца трэба падаць у суд скаргу.

Кару прышлося адбыць...

На суд за дзень працы Канюк ня мог падаць, бо згубіў канцы. Той, хто выдаў квіт тлумачыў, што ён, што мог дык зрабіў; а той хто паймаў, — кажа — маеш квіт... І яшчэ — ці-ж ня болей будзе страты як выйгрышу, калі прарабіць усю працадуру судаўніцтва з усімі аплатамі судовых коштаў і пабораў?...

Гэтак было па аднаму пратаколу, а па другому прышлося, на вызаў пана лясьнічага, ісьці за 30 вёрст у Ваўкавыск і толькі на прадстаўленьні паперадняга асуду ўдалося неяк апраўдацца. Ну, але — пару дзён часу страчана на марна, 30 вёрст падарожы туды-сюды адмерана, а „паперы" папярэдняга асуду пэўна што, канцэлярыя пана судзьдзі дарма на выдала?...

. . . .

Дык вось, гэта — толькі адна нарыска з сэрыі ўспамінаў аб мінуўшчыны ў тасаваньні да сучаснасьці, пэўна якасна і праўдзіва акрэсьліваючых адносіны да Беларусаў. *Пігонь.*

НАШАЯ ПОШТА.

Яз. Сіняку. — У справе навукі трудна вам параіць. Прабуйце вучыцца самі дома. Аднак не памешала-б Вам напісаць у Радашкаўскую Гімназію і распытацца аб усім. Некатарыя Вашыя вершы надрукуем.

М, Амеляшку. — Вашыя вершы не падходзяць.

Рабізе Уладз. — Вашая карэспандэнцыя ня мае грамадзкага значэньня.

Бондарэнку В. — Вашая карэспандэнцыя закароценькая і ня зусім ясна напісана.

Скарга.—Выслалі Вам два заказныя пісьмы, ці атрымалі?

Івану Шабуро. — Вашая карэспандэнцыя вельмі шырока расьпісана, напішыце ўсё ў вельмі скарочанай форме, на якіх 20 радкоў друканых, тады зьмесьцім у газэце.

Осіпіку Сяргею. — Газэту пасылаем Вам ад 18 сьнежня 1927 г.

Надзі Казук, Сяргею Осіпіку, Язэпу Мікулевічу, А. Рафальчыку—праграму і інструкцыю паслалі.

Сяргею Шыдлоўскаму, Уладз. Маклюку, Макару Бую, Мацею Каршуну, Баўтруку Царуку, Палікарпу Самойліку, Я. Качуку, Язэпу Завадзкаму, Міхасю Дурэйко, Вярбіцкаму Ст., Ціхану Івану—газэту пасылаем.

Дасталі:

Ад: Грымута Клем.—2 зл.; Дзяміда Паўлы, Сьцяпуленава Паўла—па 1 зл. 50 гр.; Пятроўскага А., Альшынкі М., Сяргейчыка М., Куроўскага А., Пякуліна М., Шымковіча А., Вярбіцкага А., Шышкоўскага М.—па 1 зл.

Гаспадарскі аддзел.

Як пазнаць колькі карове гадоў.

Каб пазнаць колькі карове гадоў, ёсьць некалькі спосабаў. Найлепей пазнаць гады карова па зубах, як пазнаюць гады ў каня. У каровы, таксама як і ў каня, зубы зьмяняюцца, зьядаюцца, ад чаго яны мяняюць свой выгляд. Пазнаваць гады па зубах у каровы нічым ня трудней як у каня, але спосаб гэты ня ўжываецца пакуль што на практыцы. Тутака мы застановімся на ім зусім каротка, радзячы таму, хто ім зацікавіцца напрактыкавацца на зубах жывых кароў.

Гады ў каровы пазнаюць па пярэдніх зубах. Карова, як ведама, мае восем пярэдніх зубоў. Цялёнак родзіцца з чатырма зубамі; на трэцім тыдні жыцьця ў яго вырастаюць яшчэ два зубы, а к канцу чацьвертага тыдня вырастаюць яшчэ два два крайніх, так што ў гэты час цялёнак мае ўсе восем зубоў. Да трох месяцаў зубы застаюцца тыя самыя. Праз чатыры месяцы крайнія зубы, якія знайшліся пазьней, вырастаюць і робіцца роўныя з другімі. Праз пяць месяцаў пачынаюць зьядацца тыя зубы, што зьявіліся раней. Зьяданьне чашачак зубоў далей пераходзе на другія. Каля году сярэдняя пара зубоў робіцца роўнай (сьціраюцца ямачкі на чашках зубоў і зверху зубы робяцца гладкімі). К паўтара гадом зубы зьядаюцца ўсё болей і болей, робяцца радзейшымі і карацейшымі. Паміж 1 год і 7 месяцаў і 1 год 10 месяцаў вываліваюцца сярэднія малочныя зубы і прарэзываюцца сталыя. У два гады веку карова мае ўжо два сярэднія зубы сталыя. Цераз паўгода, а то трохі болей, вываліваецца яшчэ пара зубоў малочных і ў тры гады веку карова мае чатыры сярэдніх зубы сталых і чатыры крайніх (па два па баках) яшчэ малочных. У тры з палавінай гады вываліваецца яшчэ пара зубоў малочных і прараэзаюцца два сталых. К чатыром гадом жыцьця карова мае шэсьць сталых зубоў, астаецца яшчэ на краях па аднаму малочнаму зубу. У чатыры з палавінай гады вываліваюцца і апошнія крайнія малочныя зубы. У пяць гадоў веку ў каровы ўжо бываюць ўсе сталыя зубы.

Далей гады ў каровы пазнаюцца па зьяданьню зубоў. Сталыя зубы, як толькі яны вырастуць, зраўняюцца, дык зараз пачынаюць зьядацца. Па зьяданьню зубоў можна пазнаць да 10 гадоў, а пасьля ўжо адгадаць гады каровы па зубах досыць трудна.

Апроч зубоў, гады ў каровы пазнаюцца яшчэ па рагах. Праўда, па рагах толькі можна пазнаць колькі разоў карова цялілася. На рагах у кароў, якія цяліліся, ёсьць нібы-то абручы кругом рога. Гэта бывае ад таго, што калі карова цельная, дык рог у яе расьце марудней, а пасьля ацяленя — шпарчэй. Каб пазнаць колькі разоў карова цялілася, трэба палічыць знакі на рагу: колькі будзе абручоў — толькі разоў карова цялілася. Далей, каб пазнаць колькі карове гадоў, трэба дадаць да ліку знакаў на рагу яшчэ 2 або 3 дзеля таго, што карова першы раз целіца на 3-ці ці 4-ты год свайго жыцьця. Калі карова была перадойкай (не цялілася) год, дык паміж абручамі на рагу будзе шырокі пасак гладкага рогу; у такім разе трэба дадаць яшчэ адзін год, або болей, уважаючы на тым, колькі будзе на рагу паскаў.

У булдатых кароў (якія ня маюць рагоў) гады можна пазнаць добра толькі па зубах. Пазнаюцца гады ў булдатых кароў яшчэ і па кругах каля вачэй. Скура каля вачэй моршчыцца, робячы кругі. Але гэты спосаб ня зусім праўдзівы. Гады ў быкоў пазнаюцца толькі па зубах, так сама як і ў каровы. *Я. П.*

Ліст у Рэдакцыю.

У Рэдакцыю газэты „Сялянская Ніва".

Мы ніжэй падпісаны сябры „Kółka rolniczego" па прыкладу калегі гр. Куроўскага выходзім з вышэйўспомненага „Kółka" і ўступаем у сябры Гуртка Белар. Інст. Гаспад. і Культуры ў Дабучыне. Іншым сябрам „Kółka" радзілі-б паступіць так сама.

Фёдар Крысевіч,
Васіль Зеленскі,
Васіль Снопко.

БІРЖА.

Вільня, 31.І. 1927 г.

ВАЛЮТЫ:

Даляры	8.90—8.92 зл.
Рублі зал. (10 р.)	47.75—47.60 „

Рэдактар і выдавец Л. Міцька. Беларуская Друкарня ім. Ф. Скарыны, Вільня—Людвісарская 1.